

Protuslovljenje iz lojalnosti – “Krijepost zamjermanja”

Frano Prcela
franoprcela@yahoo.com

U žiži svjetske, pa tako i hrvatske javnosti, zadnjih godinu dana je odnos institucije Katoličke crkve prema pedofilskim skandalima i zlostavljanjima djece u crkvenim internatima odnosno učenika u katoličkim školama. Spomenuta seksualna odnosno tjelesna zlostavljanja počinjena su od strane crkvenih službenika, najvećim dijelom od svećenika. Zlodjela su se uglavnom dogodila prije više desetljeća tako da su kazneno-pravno uglavnom stigla u zastaru.

Kao što to obično biva, hrvatska javnost je opet reagirala podijeljeno. Mi kao da nismo sposobni ili voljni u široj javnosti povesti barem neku raspravu a da odmah od nje ne stvorimo rovovsku bitku. Dakle, i vjernici se nalaze pod pritiskom najvećim dijelom senzacionalističke medijske scene – uključujući i javne, državne, medije – koji nas gotovo stavljaju pred zid da se odlučimo kojem »rovu« pripadati. Još zahtjevniji ispit je za svećenike – šutjeti ili ipak govoriti, samokritika ili kontekstualna obrana institucije Crkve, protusloviti svojoj instituciji zbog zataškavanja ili tobože mudro šutjeti.

Svi se mi svakodnevno nalazimo u izvjesnom sukobu: da li reći što mislimo ili govoriti samo ono što drugi očekuju od nas odnosno zboriti ono što nama osobno koristi. U svakom slučaju, trenutna kriza u kojoj se nalazi Crkva pogađa sve nas katolike i stavlja nas pred ispit autentičnog kršćanskog ponašanja, a posebice nas crkvene službenike.

Ne samo da pojedinac ima pravo na dobar glas, nego izgleda da i institucije očekuju da se prema njima slično odnosi u javnosti. To je pak pogotovu slučaj s institucijom Crkve, Katoličke crkve u hrvatskom narodu. A Crkva je specifična institucija, koja svoje javno djelovanje gradi upravo na povjerenju – a to povjerenje je izigrano u navedenim skandalima.

Kao i svaka druga institucija, Crkva također s pravom očekuje lojalnost svojih službenika, kao i svojih članova. O kakvoj lojanosti je riječ prema Crkvi i u Crkvi?

Kod kritike nekih pojava u Crkvi ne smije biti na prvome mjestu zauzimanje za dobar glas institucije Crkve, nego zauzimanje za dobro čovjeka, naroda, čime se ujedno zauzimamo i za dobro Crkve. Jer braniti dobar »imidž« Crkve u skandalima ne smije nipošto biti obrana pod svaku cijenu: takve tzv. obrane branjenicima više štete nego što im koriste.

Nažalost, kod nas u unutarcrkvenom miljeu događa se zbijanje vlastitih redova u ime lojalnosti prema Crkvi kako bi ju se tobože obranilo od napada sa strane. Međutim, to nije baš kršćanski pothvat. Zasigurno, mnoga kritika medija ne događa se iz želje da se pomogne žrtvama, nego u svom senzacionalističkom pristupu mediji ponajviše žele prokazati i prikazati Crkvu u što lošijem svjetlu – barem je to slučaj u Hrvatskoj. Ipak, takvo ponašanje nekih medija ne opravdava nas da prihvatimo njihova pravila igre.

Kada u ovom kontekstu govorimo o lojalnosti prema Crkvi onda se nipošto ne misli na poslušnost. Mnoga kriva poslušnost je upravo dovela do zataškavanja spomenutih zlodjela. Uostalom, poslušnost nije prva zadaća kršćanina. Kršćanstvo od nas traži vjernost – kršćanin je pozvan na poslušnost kreativnoj vjernosti.

Stoga, poslušnost Crkvi nije lojalnost pod svaku cijenu. Naprotiv – kršćanska lojalnost je izvjesni život u paradoksu. Riječ je zapravo o tzv. nelogičnoj lojalnosti. To je *lojalnost koja živi iz protuslovljenja!* U kontekstu aktualnih skandala povrijedili bismo drugoga jer ga ne povređujemo zazirući od kritike, jer mu povlađujemo, a ne protuslovimo. Takvim ponašanjem nipošto ne branimo Crkvu jer prakticiramo zapravo krivu lojalnost te tako iznova izigravamo povjerenje vjernika. Bavimo se kultom fasade, kako institucije Crkve tako i naše osobne maske.

Dočim je krivo shvaćena poslušnost odgovorna za mnoge ljudske nesreće kao i za budućnost autentične vjere. S druge strane, protuslovljenje iz lojalnosti je dar za sve, jer nam pomaže ići naprijed, omogućuje promjene – teološki rečeno, stvara pretpostavke za obraćenje.

+
+ +

Ima situacija u životu kada polazite od pretpostavke koja se vrlo brzo pokaže samo pukom iluzijom ili željom. Nedavno sam doživio jednu takvu situaciju. Razgovarajući s akademski obrazovanom osobom, dobro verziranom u teološkom znanju, na temu o Crkvi pred trenutnim unutarcrkvenim izazovima, između ostalog sam primjetio kako Crkva opet treba iznova autentično učiti prakticirati »krjepost zamjerenja«.

Dotična me osoba sumnjičavo pogledala i ugodno iznenadila priupitavši me što pak mislim kad kažem da je zamjerenje krjepost:

- kao prvo, nije glumila da je razumijela o čemu je riječ – dakle bila je autentična, iskrena;

- a kao drugo, nesvjesno je potvrdila potrebu i ispravnost jednog takvog zahtjeva za rast u autentičnosti i kršćanskoj dosljednosti.

Obično se govori o tome kako se netko ne želi zamjeriti nekome ili čak nikome. Pričati o tome kako je zamjeranje krjepost zvuči čudno i današnjem čovjeku nelogično. Koji je zapravo krajnji cilj kad kažemo da se ne želimo zamjeriti? Odnosno, drukčije postavljeno pitanje: što je suprotno zamjeranju? Oprečno zamjeranju je najstariji zanat na svijetu: *laskanje!*

Što je vlast nedemokratičnija, rigidnija, raste i broj laskavaca i ulizica. Car Neron je čak uveo plaćene laskavce. A pljeskači u 18. stoljeću i kasnije dobivaju čak i narudžbe da potvrde tzv. uspjeh kazališnih predstava. Plaćeni aplauz zavukao se u mnoge sfere javnog i privatnog života, sve do naših dana. Jednima pljeskati, a drugima zviždati nije samo pojava na sportskim predstavama – profesionalno laskanje postalo je dominantna pojava oblikovanja javnog mnijenja u književnoj kritici i teološkoj recenziji, u političkom kazalištu i u tzv. medijskoj analizi. Što si ljigaviji, to si uspješniji u očima svoga poslodavca. Što više reklamiraš, što više krasnosloviš, to je plaća veća!

Tako najbliži suradnici nisu moćnicima i vladarima oni od kojih se očekuje riječ objektivnog ili kritičkog savjeta – ne. Oni očekuju od njih aplauz i profesionalno laskanje. A tko zna laskati, zna i klevetati.

A na laskanje nažalost nisu imuni ni crkveni ljudi, profesionalne ulizice našle su mjesta i među vjernicima, i ništa manje u samoj crkvenoj hijerarhiji, dapače. Jer, kako će se danas imati budućnost u svojoj karijeri ako je ona popločana prakticiranom krjepošću zamjeranja – možda u cirkusu, ali ne u tzv. »ozbiljnim institucijama«.

Pokušajte si zamisliti Isusa da laska ili da nekom moćniku podilazi, krasnoslovi? Nepojmljivo!

Temelj na kojem počiva kršćanstvo nisu laskave riječi nego vijesti bez okolišanja, iskrenost bez kalkuliranja, riječi koje su Radosna vijest – i po cijenu zamjeranja, dapače. Drugim riječima rečeno – onaj koji ne umije voljeti, on na žalost uglavnom uči laskati. A Isus opetovano upozorava, kako nekoć tako i danas: »Jao vama kad vas budu hvalili!« (Lk 6, 26).

Practiciranje krjeposti zamjeranja zasigurno nije recept za sve probleme našeg društva ili Crkve, ali je neizostavna terapija i lijek za ozdravljenje naših odnosa, kako pojedinačnih tako i društva u cjelini.

Jer tko živi iskreno i dosljedno svoj život i svoju vjeru živi opasno – zamjera se...